

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

١٣٨٧ / ٣ / ٢٣

١٣٧٧

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده علوم اجتماعی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته مددکاری اجتماعی

عنوان:

بررسی عوامل موثر بر بروز پدیده کودکان خیابانی

استاد راهنما:

آقای دکتر سید احمد حسینی

استاد مشاور:

آقای دکتر عزت الله سام آرام

کتابخانه تخصصی
علوم اجتماعی
دانشگاه علامه طباطبائی

۱۳۸۷ / ۳ / ۲۳

دانشجو:

آزاد دارابی

بهار ۱۳۸۷ ۳ ۷۷ ۵ ۱۵

چکیده

موضوع این مطالعه، بررسی عوامل موثر بر پیدایش پدیده کودکان خیابانی با تکیه بر مطالعه موردی در شهر کرمانشاه است. برای بررسی چگونگی پیدایش این کودکان در خیابان به مطالعه مقایسه‌ای نمونه ۶۰ نفری از این کودکان با نمونه‌ای شامل ۶۰ کودک غیر خیابانی پرداختیم. تقسیم بندی‌های اجتماعی مربوط به چشم‌اندازهای نظری در جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی مورد بحث قرار گرفت و سه چشم‌انداز اصلی در جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی از قبیل چشم‌انداز نظم و نظریه‌های متأثر از آن (نظریه آسیب‌شناسی اجتماعی، نظریات بی‌سازمانی اجتماعی، نظریه آنومی و الگوهای رفتار انحرافی مرتن، نظریه عدم تعادل ساختاری نیزیت و پارسنز) و رهیافت تضاد و نظریات مارکسیستی و نئو مارکسیستی متأثر از آن و رهیافت کنش متقابل نمادی و نظریات متأثر از آن مانند نظریه برچسب‌زنی و نظریه انتخاب عقلانی و... چگونگی تعریف و تبیین آنها از مسائل اجتماعی و راحل‌های آنها مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین به بررسی کارهای انجام شده در داخل و خارج از کشور پرداختیم و در چارچوب نظری بیشترین تاکید بر نظریه بی‌سازمانی اجتماعی قرار گرفته است. در بخش روش‌شناسی برای بررسی این پدیده ۸ فرضیه عملیاتی به مدد روش علی مقایسه‌ای و به کارگیری ابزارهایی مانند پرسشنامه و مصاحبه ساخت یافته و جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز درباره متغیرهای تحقیق، را در یک نمونه ۱۲۰ نفری از کودکان غیرخیابانی و خیابانی به صورت مقایسه‌ای آزمون کرده ایم. داده‌های تحقیق با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی و به کارگیری برنامه SPSS توصیف و تجزیه تحلیل شده است. با توجه به کیفی بودن و سطح سنجش اسمی متغیرهای وابسته تحقیق در این مطالعه برای آزمون فرضیات تحقیق از آزمون کای اسکوئر استفاده شده است و در نهایت با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده فرضیه‌ها مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج مطالعه پیمایشی این کودکان نیز چارچوب نظری و فرضیات تحقیق را بیشتر مورد تایید نموده است.

۱: فرضیه مربوط به پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده و در واقع خاستگاه اجتماعی خانواده های کودکان در نظام قشربندی اجتماعی و فرایندهای متاثر از آن بر حسب شاخصهایی مانند وضعیت شغلی والدین، درآمدخانواده و تحصیلات والدین

۲: فرضیه مربوط به بعد خانواده

۳: فرضیه مربوط به وضعیت سرپرستی کودکان

۴: فرضیه مربوط به گسیختگی خانواده

۵: فرضیه مربوط به اعتیاد و سوء مصرف مواد در اعضای خانواده

۶: فرضیه مربوط به سوء سابقه کیفری و زندانی شدن والدین و اعضای خانواده

۷: فرضیه مربوط به سوء رفتار و کودک آزاری در خانواده در اشکال مختلف آن (جسمانی، روانی، عاطفی)

۷: فرضیه مربوط به خاستگاه اجتماعی خانواده

بررسی آمارها و مقایسه وضعیت کودکان خیابانی و کودکان غیر خیابانی حاکی از وجود تفاوت معنی دار به لحاظ این عوامل در خانواده های کودکان خیابانی و غیر خیابانی است.

در پایان می توان گفت که آنچه باعث تفاوت بین این دو گروه گردیده است عبارتند از:

* پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده

* بعد خانواده

* وضعیت سرپرستی کودکان

* گسیختگی خانواده

* اعتیاد و سوء مصرف مواد در خانواده

* سوء سابقه کیفری والدین و اعضای خانواده

* کودک آزاری در خانواده در اشکال مختلف آن (جسمانی، روانی، عاطفی)

* خاستگاه اجتماعی خانواده

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول : کلیات تحقیق	
۲	مقدمه
۵	بیان مساله
۷	اهداف تحقیق
۸	ضرورت و اهمیت تحقیق
فصل دوم : مبانی نظری تحقیق	
۱۱	مقدمه
۱۲	تعاریف کودکان خیابانی
۱۶	آمار کودکان خیابانی
۱۷	کودکان خیابانی در ایران
۱۸	برنامه های دولتی مداخله در مسئله کودکان خیابانی
۲۲	نقش مددکاران در رابطه با کودکان خیابانی
۲۶	کودک خیابانی و بی سازمانی اجتماعی
۲۷	مسئله اجتماعی
۲۹	مسائل اجتماعی آسیبهای اجتماعی تفاوتها و شباهتها
۳۲	زمینه پیدایش و تحول آسیبها و مسائل اجتماعی
۳۳	کودکان خیابانی آسیب یا مسئله اجتماعی
۳۷	رویکردها

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴۲.....	چشم انداز های نظری در بررسی آسیب های اجتماعی
۴۹.....	نظریه آسیب شناسی اجتماعی
۵۰.....	نظریه بی سازمانی اجتماعی
۵۵.....	نظریه آنومی رابرت مرتون
۶۰.....	نظریه عدم تعادل ساختاری پارسونز
۶۶.....	رهیافت نظری تضاد
۷۰.....	رهیافت کنش متقابل نمادین
۷۱.....	نظریه بر چسب
۷۳.....	نظریه بر ساخت گرایی
۷۵.....	نظریه بوم شناختی
۷۵.....	نظریه فرهنگ فقر
۷۶.....	نظریه ساخت گرایی اجتماعی
۷۹.....	نظریه ناهماهنگی شناختی
۸۰.....	نظریه انتخاب عقلانی
۸۱.....	نظریه عام فشر آکینویو
۸۴.....	نظریه ساختار قامیلی
۸۶.....	پیشینه تحقیق
۹۶.....	چارچوب نظری تحقیق

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹۹.....	مدل نظری تحقیق
۱۰۰.....	سوالات تحقیق
۱۰۱.....	فرضیات تحقیق
فصل سوم : روش شناسی	
۱۰۴.....	مقدمه
۱۰۵.....	روش تحقیق
۱۰۶.....	تعریف مفاهیم تحقیق
۱۱۲.....	جامعه آماری
۱۱۴.....	ابزار جمع آوری اطلاعات
۱۱۵.....	قنون مورد استفاده در تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۱۵.....	روایی و پایایی ابزار
فصل چهارم: یافته های تحقیق	
۱۱۸.....	مقدمه
۱۱۹.....	جداول توصیفی و تبیینی
۱۴۶.....	آزمون فرضیات
فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات	
۱۶۰.....	نتیجه‌گیری

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۶۸.....	پیشنهادات تحقیق
۱۷۵.....	محدودیت‌های تحقیق
۱۷۶.....	فهرست منابع

فهرست جداول

- جدول شماره: ۱-۴ توزیع پاسخگویان بر اساس سن در گروهها..... ۱۱۹
- جدول شماره: ۲-۴ توزیع فراوانی کل پاسخگویان بر حسب محل..... ۱۲۰
- جدول شماره: ۳-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک بر حسب محل تولد..... ۱۲۱
- جدول شماره: ۴-۴ توزیع کل پاسخگویان بر اساس محل سکونت..... ۱۲۲
- جدول شماره: ۵-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب محل سکونت..... ۱۲۲
- جدول شماره: ۶-۴ توزیع کل پاسخگویان برای خاستگاه اجتماعی..... ۱۲۳
- جدول شماره: ۷-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب خاستگاه اجتماعی..... ۱۲۳
- جدول شماره: ۸-۴ توزیع نمونه کل بر اساس وضعیت سرپرستی کودک..... ۱۲۵
- جدول شماره: ۹-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت سرپرستی..... ۱۲۵
- جدول شماره: ۱۰-۴ توزیع کل نمونه برای ساخت خانواده..... ۱۲۷
- جدول شماره: ۱۱-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ساخت خانواده..... ۱۲۸
- جدول شماره: ۱۲-۴ توزیع علت طلاق در موارد اتفاق افتاده در نمونه..... ۱۲۹
- جدول شماره: ۱۳-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب علت طلاق در خانواده پاسخگویان..... ۱۳۰
- جدول شماره: ۱۴-۴ توزیع کل نمونه برای وضعیت سلامت پدر یا نا پدری..... ۱۳۱
- جدول شماره: ۱۵-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سلامت پدر یا ناپدری در پاسخگویان..... ۱۳۲
- جدول شماره: ۱۶-۴ توزیع فراوانی کل پاسخگویان بر حسب سلامت مادر و نامادری..... ۱۳۳
- جدول شماره: ۱۷-۴ توزیع فراوانی کودکان بر حسب سلامت مادر و یا نا مادری..... ۱۳۳
- جدول شماره: ۱۸-۴ توزیع کل نمونه برای علت بیکاری پدر خانواده..... ۱۳۴
- جدول شماره: ۱۹-۴ توزیع کل نمونه برای نحوه مالکیت مسکن خانواده..... ۱۳۵
- جدول شماره: ۲۱-۴ توزیع کل نمونه برای وضعیت تحصیلی کودکان..... ۱۳۶

جدول شماره: ۲۲-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت تحصیلی در

پاسخگویان.....۱۳۷

جدول شماره: ۲۳-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب علت بی سوادى در

پاسخگویان.....۱۳۸

جدول شماره: ۲۴-۴ توزیع نمونه کل برای سوء رفتار و کودک آزاری در خانواده.....۱۳۹

جدول شماره: ۲۵-۴ توزیع کودکان بر اساس کودک آزاری فیزیکی و

روانی.....۱۳۹

جدول شماره: ۲۶-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب کودک آزاری به صورت

بی توجهی.....۱۴۰

جدول شماره: ۲۷-۴ توزیع کل نمونه برای مصرف مواد مخدر در خانواده.....۱۴۱

جدول شماره: ۲۸-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اعتیاد و سوء مصرف مواد

.....۱۴۱

جدول شماره: ۲۹-۴ توزیع نمونه کل برای وجود سوء سابقه کیفری در

خانواده.....۱۴۲

جدول شماره: ۳۰-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سوء سابقه کیفری در بین اعضای خانواده

.....۱۴۲

جدول شماره: ۳۱-۴ توزیع نمونه کل برای بزهکاری و انحرافات در

خانواده.....۱۴۴

جدول شماره: ۳۲-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب بزهکاری و انحرافات اجتماعی در

خانواده.....۱۴۵

جدول شماره: ۳۳-۴ نتیجه آزمون معنی داری تفاوت در پایگاههای گروههای نمونه.....۱۴۶

جدول شماره: ۳۴-۴ نتیجه آزمون تفاوت معنی داری در بعد خانواده ها.....۱۴۷

جدول شماره: ۳۵-۴ نتیجه آزمون تفاوت معنی داری در وضعیت سر پرستی.....۱۴۸

جدول شماره: ۳۶-۴ نتیجه آزمون تفاوت معنی داری در وضعیت سوء مصرف

مواد..... ۱۵۱

جدول شماره: ۳۷-۴ نتیجه آزمون تفاوت معنی داری در سوء رفتار و کودک

آزاری..... ۱۵۲

جدول شماره: ۳۸-۴ نتیجه آزمون تفاوت معنی داری در وضعیت ساختار و گسیختگی

خانوادگی..... ۱۵۴

جدول شماره: ۳۹-۴ نتیجه آزمون تفاوت معنی داری در وضعیت سوء سابقه

کیفری..... ۱۵۵

جدول شماره: ۴۰-۴ نتیجه آزمون تفاوت معنی داری در خاستگاه اجتماعی..... ۱۵۷

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

مسائل و آسیب های اجتماعی ناشی از تحولات سریع جوامع انسانی از موضوعات مهمی است که همواره ذهن جامعه شناسان و اندیشمندان اجتماعی را به خود مشغول داشته است. تحولات اجتماعی شتابان همچون رشد سریع جمعیت، رشد سریع صنعتی شدن و شهرنشینی جابجایی توده های سریع و مهاجرت به شهرهای بزرگ و پیدایش شهرهای با رشد قارچ گونه و شهرک های اقماری و حومه نشینی و حاشیه نشینی اطراف کلان شهرها، افزایش نابرابری های اجتماعی و شکاف طبقاتی در کلان شهرها، نگرگونی در ساخت و کارکرد خانواده، فروپاشی الگوها و هنجارهای سنتی رفتار و افزایش تنش های اجتماعی، پیامدهای اجتماعی نلگواری را در زندگی شهری جوامع حاضر رقم زده است. پویای شتابان تحولات اجتماعی، به ویژه در کشورهای جهان سوم و در حال توسعه منجر به پیدایش ساختار دو بخشی (سنتی و مدرن) در جوامع منکور شده و طولانی شدن دوره گذار و تراحم های سنت و مدرنیته بر وخامت اوضاع اجتماعی در این جوامع افزوده است.

یکی از گروه های آسیب پذیر در جوامع امروزی کودکان و نوجوانان هستند. کودکان و نوجوانان به دلیل ویژگی های خاص خود، همچون فقدان توانایی ها و مهارت های اجتماعی لازم برای مواجهه صحیح و پویا با محیط اجتماعی و وابستگی شان به بزرگسالان و والدین در رفع نیازها و طی کردن مراحل رشد و تکامل خود، بیشتر از سایر گروه ها در معرض آسیب پذیری محیط های شهری قرار دارند. در واقع سرنوشت آینده این گروه و میزان تاثیر پذیری آنها از آسیب های اجتماعی، نحوه عملکرد بزرگسالان و نهادهای

اجتماعی کننده ای مانند خانواده، آموزش و پرورش، نهادهای مذهبی، دولت و رسانه های جمعی و میزان توانایی این نهادها در رابطه با ایجاد شایستگی ها و مهارتهای اجتماعی لازم در آنها برای زندگی اجتماعی بهنجار بستگی دارد. واقعیت های ملموس اجتماعی، حاکی از آن است که نهادهای مذکور تحت فشار تحولات اجتماعی به خوبی نسبت به تعهدات خود در قبال اجتماعی کردن بهنجار و بهینه- دست کم- بخشی از کودکان و نوجوانان شهری، عمل نمی کنند. پیامد چنین ناتوانی هایی، در رها کردن و یا حتی فرستادن کودکان و نوجوانان به محیط ناامن و پرتشویش خیابانهای کلان شهرها نمود یافته است. پدیده کودکان خیابانی^۱ یا بچه های خیابان^۲ که از آن تحت عنوان «تراژدی شهری» یاد می شود، معضل اجتماعی شایع در کلان شهرهای جوامع معاصر، اعم از کشورهای پیشرفته صنعتی و کشورهای در حال توسعه است. با این تفاوت که میزان بروز این پدیده، زمینه ها و عوامل گسترش آن و نحوه مقابله با آن در جوامع مختلف، برحسب ویژگی های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آنها متفاوت است. تا حدود قرن نوزدهم اصولاً کودکان به عنوان گروهی خاص که نیازمند توجه و رسیدگی خاصی هستند مطرح نبودند، هرچند که وجود آنها ضروری بود. آنها از لحاظ اجتماعی، ارزش خاصی نداشتند. به طور معمول یا کودک محسوب می شدند که توجهی به آنها نمی شد و یا بزرگسال به حساب می آمدند و مانند هر بزرگسال دیگری با آنها رفتار می شد. (اعزازی، ۱۳۷۵: ۱۳۲)

^۱ Street Childrens

^۲ Childrens in or of street

گسترش دامنه پدیده کودکان خیابانی و پیامدهای اجتماعی ناگوار آن به خصوص در کشورهای در حال توسعه آمریکای لاتین، آسیا و آفریقا، نگرانی دستگاه ها و سازمانی های ملی و بین المللی را برانگیخته است. از مهم ترین چالش هایی که در رابطه با کودکان خیابانی وجود دارد، چالش مربوط به ابهامات تعریف و مفهوم بندی این کودکان می باشد. این ابهام نه تنها ابهامی نظری است که در شناسایی این کودکان مشکل ایجاد می کند، بلکه باعث ایجاد اختلال در آمارگیری از این کودکان می گردد. معضل کودکان خیابانی، پدیده شایع کلان شهرهای بیشتر جوامع است و کشور ایران نیز از بروز این پدیده و پیاپی مدهای اجتماعی اجتماعی ناگوار آن مصون نیست. با وجود آنکه آمار و اطلاعات دقیق در باره میزان شیوع این پدیده در ایران در دست نیست. برخی مطالعات مقدماتی که در این زمینه صورت گرفته ، حاکی از روند رو به گسترش این پدیده در شهرهای بزرگ ایران است.

فرهنگ خیابانی و شرایط اجتماعی آسیب زای حاکم بر زندگی خیابانی و فقدان نظارت و کنترل نهادهای جامعه پذیر کننده کودکان منکور، به گونه ای است که کمابیش آنها را به سمت کج رویها و انحرافات اجتماعی متمایل می سازد. در این زمینه لئویند ملچین (*Melchin*) معتقد است:

«خیابان قانون ویژه خود را دارد. مال همه هست اما از آن هیچکس نیست، گذشته را پیش چشم دور می کند، اما آینده را نیز زیر سوال می برد. زندگی در خیابان بر پایه زور و تهدید، هراس و خشونت استوار است و کودکان خیابان در معرض تهاجم اطرافیان، پلیس و بزرگسالان قرار دارند و آن سوی این ترس نیز واکنش خشونت بار

کودکان خیابانی علیه عابران و اطرافیان است که فرد خاطی روا می دارد» (ملچین، ۱۳۷۲: ۳۴)

با توجه به تحولات آینده تر کیب، بسیار جوان جمعیت، روند فزاینده مهاجرت روستاها به شهرها و سکونت در حاشیه شهرهای بزرگ افزایش بیکاری و بار تکفل خانواده ها زمینه مساعد گسترش پدیده کودکان خیابانی را فراهم می کند.

بیان مسئله

پدیده جدیدی که به دنبال توسعه شهرنشینی به سرعت در حال گسترش است پدیده کودکان خیابانی است. اندیشه مطالعه و بررسی کودکان خیابانی بدون شک از سالهای گذشته توجه کارشناسان مسائل اجتماعی را جلب کرده است و اکنون گروه بیشتری به نیازهای این کودکان توجه نشان می دهند.

طبق تعریف یونیسف واژه کودکان خیابانی به کلیه افراد زیر ۱۸ سال اطلاق می شود که در خیابانها از طریق گدایی، بزهکاری و اشتغال به شغل های کاذب فصلی ادامه زندگی می دهند و بسیاری از آنها بی سرپناه نیز محسوب می شوند، یعنی خانه ای برای سکونت، خواب و استراحت ندارند (یونیسف، ۲۰۰۶: ۱۲)

پدیده کودکان خیابانی به عنوان یک واقعیت اجتماعی و در عین حال یک معضل اجتماعی امروز به مثابه یک بیماری اجتماعی دردناک، حساس و در عین حال مهم تبدیل شده است که باید در بررسی آن همه جوانب را هم در سطح کلان و هم در سطح خرد و میانه در نظر گرفت.

اکنون در تحقیقات و مطالعات جدید علوم اجتماعی و سایر علوم انسانی، توجه بیشتری به مسائل و مشکلات جدید کودکان، همچون کار کودکان، استثمار آنها، بزه دیدگی و انحرافات اجتماعی و بی خانمانی کودکان معطوف شده است. به گزارش دفتر امور آسیب دیدگان سازمان بهزیستی کل کشور تعداد کودکان خیابانی و کودکان سرویس گیرنده از این سازمان ۳۹۸۱ نفر در سال ۱۳۷۸ به ۳۰۱۸۸ نفر در سال ۱۳۸۳ رسیده است. به عبارت دیگر تعداد این کودکان در عرض ۵ سال به بیش از ۷/۵ برابر افزایش یافته است و پیش بینی می شود تعداد این کودکان تا سال ۱۳۸۷ چیزی بیش از ۲۲۰۰۰۰ کودک خیابانی و کودک کار سرویس گیرنده سازمان بهزیستی خواهد رسید. یکی از موضوعات اصلی در بررسی پدیده‌ها و مسائل اجتماعی، طرح واقع بینانه و درست از آنهاست. بررسی مناقشات موجود در تعاریف و مفهوم بندی کودکان خیابانی نشان می دهد که در چگونگی طرح و صورت بندی این مسئله ابهاماتی وجود دارد که به نظر می رسد این ابهامات بیشتر به نحوه نامگذاری این کودکان بر می گردد. در واقع آنچه که تحت عنوان کودکان خیابانی مطرح شده است. دوری و جدایی جمعیتی از کودکان در وضعیت دشوار و آسیب پذیر از نهادهای اجتماعی کننده، تربیتی و حمایتی مانند خانواده مدرسه و نهادهای جایگزین خانواده و روی آوردن آنها به کار و زندگی در خیابان و در نتیجه آسیب پذیری، استثمار، بزه دیدگی و روی آوردن آنها به انحرافات اجتماعی است. روی آوردن کودکان به کار و زندگی خیابانی، آسیب پذیری و انحرافات اجتماعی آنها و شیوه های غلبه این کودکان بر مشکلات و دشواری های موجود در خانواده، محیط اجتماعی و دشواری های محیط خیابان به ویژگی های فردی آنها همچون سن، جنس،

درجه رشد جسمانی، ادراکی و اجتماعی آنها و تصورات آنها از مطلوبیت زندگی خانوادگی و محیط خیابان و انتخاب ها و تصمیم گیری های آنها برای ماندن در خانواده و ارتباط با نهادهای اجتماعی کننده و حمایت، تربیتی و یا روی آوردن به کار و زندگی در خیابان بستگی دارد.

آنچه موضوع این پژوهش را تشکیل می دهد در نهایت رسیدن به جوابی برای سوال اصلی زیر است: چه عواملی باعث پیدایش پدیده کودکان خیابانی می شود و ویژگیهای این کودکان کدامند؟

اهداف تحقیق

هدف اصلی این پژوهش بررسی عوامل موثر بر پیدایش کودکان خیابانی و زندگی آنها در خیابان می باشد. اهداف فرعی عبارتند از:

۱- شناخت ویژگی ها، تعیین کننده های اجتماعی- اقتصادی و دموگرافیک کودکان خیابانی و ساختار خانوادگی آنها.

۲- شناسایی عوامل موثر (در سطح نهاد خانواده) در روی آوردن این کودکان به کار و زندگی خیابانی و بررسی میزان تاثیر هر یک از این متغیرها در ایجاد این مسئله.

اهمیت و ضرورت تحقیق

همچنانکه گفته شد پدیده کودکان خیابانی، مسئله شایع در بیشتر شهرهای بزرگ و کلان شهرهای جوامع معاصر است و کشور ایران نیز از بروز این پدیده و پیامدهای ناگوار اجتماعی آن مستثنی و مصون نیست. با وجود اینکه آمار و اطلاعات دقیق، درباره میزان شیوع این پدیده در دسترس نیست، اما برخی مطالعات مقدماتی که در این باره صورت گرفته است، حاکی از روند رو به گسترش آن در شهرهای بزرگ ایران است. از جمله براساس مطالعه مقدماتی که در سال ۱۳۷۷ توسط دفتر صندوق کودکان ملل متحد (یونیسف) در ایران انجام گرفته است. شواهدی دال بر وجود و گسترش این پدیده در تهران و سایر شهرهای بزرگ ایران بدست آمده است. همچنین اطلاعات و آمارهای تخمینی که در رسانه های جمعی به نقل از مسئولان سازمان بهزیستی، شهرداری و کانون اصلاح و تربیت و نیروی انتظامی ارائه شده است، وجود این مسئله و گسترش آن را تایید نموده است. این پدیده به شهر تهران محدود نمی شود. بنابر گزارشات غیر رسمی پس از تهران شهرهای مشهد، اراک، کرمانشاه و شهرهای بزرگ دیگر میزان بالایی از کودکان خیابانی گزارش داده شده است.

با توجه به اطلاعات ناقص و به احتمال زیاد نامعتبر که در رسانه های جمعی ارائه شده است. گسترش و شیوع فزاینده این پدیده در ایران، امری انکار ناپذیر است. با این حال تاکنون تحقیقات محدودی درباره این مسئله انجام شده است. فقدان اطلاعات و تحقیقات مناسب و متعدد درباره کم و کیف این پدیده که از تمهیدات لازم برای

برنامه ریزی در زمینه اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی برای مقابله با آن است- ضرورت مطالعه بیشتر در این مورد آشکار می سازد.

با توجه به مباحث مذکور در کشور ما ضرورت پرداختن به این مسئله به دلایل زیر از اهمیت ویژه ای برخوردار است:

۱- پدیده کودکان خیابانی در ایران و شهرهای بزرگ آن همچون تهران، مشهد،

کرمانشاه و مرکزی در حال گسترش روز افزون است.

۲- این گروه از کودکان از محروم ترین کودکان هستند از که از بیشترین حقوق

اسای خود بی بهره اند و ضرورت حمایت از آنها در چارچوب و حمایت از حقوق

کودکان به شدت احساس می شود.

۳- کودکان خیابانی به علت شرایط خاص خود به شدت مورد انواع سوء استفاده ها

و آزارها قرار می گیرند و به سلامت جسمی و سلامت اجتماعی روانی آنها آسیب

های جدی وارد می شود.